

Beleidsinstrument

Inzicht in de problematiek van gezinnen gemeld bij Veilig Thuis

4 februari 2020

AUGEO FOUNDATION

Verwey-
Jonker
Instituut

In de gezinnen die bij Veilig Thuis gemeld zijn, spelen allerlei problemen, in diverse combinaties en variërend in frequentie en mate van ernst. Er is nu een ‘beleidstool’ waarmee gemeenteambtenaren een onderbouwde inschatting kunnen maken van de hulp die zij moeten inkopen om de problematiek van deze gezinnen op een goede manier het hoofd te bieden. Het instrument biedt inzicht in het aantal gezinnen dat te maken heeft met combinaties van problemen, geordend van licht naar zwaar.

Onderzoek Effectiviteit van de aanpak van kindermishandeling

De beleidstool is gebaseerd op de resultaten van de eerste meting van het onderzoek naar de effectiviteit van de aanpak van kindermishandeling in 13 Veilig Thuis regio's. In totaal hebben ruim duizend gezinnen direct na een melding bij Veilig Thuis door middel van vragenlijsten zelf aangegeven welke problemen zij op dat moment ervaren. Dit betreft alle meldingen, dus ook politiemeldingen.

In het onderzoek zijn gezinnen met minimaal één kind tussen de drie en achttien jaar betrokken. Ze zijn bevraagd met een gestandaardiseerde set vragenlijsten. De beleidstool gaat niet specifiek over eerwraak, genitale verminking en evenmin over ouderenmishandeling. Aangezien negentig procent van de meldingen bij Veilig Thuis gaat over partnergeweld en/of kindermishandeling biedt de tool voldoende handvatten om een goede inschatting te maken van de benodigde hulp aan gezinnen gemeld bij Veilig Thuis.

Onderzochte problemen van gemelde gezinnen

Op basis van de eerste meting van het onderzoek is een beeld ontstaan van de problemen die de gezinnen hebben op de volgende gebieden: partnergeweld en kindermishandeling, psychische trauma's van ouders en kinderen, hechtingsproblemen, emotionele onveiligheid bij kinderen, opvoedstress van ouders, ingrijpende jeugdervaringen (10 ACE's¹) van ouders, probleemgedrag van kinderen en risicofactoren van ouders. Hoe vaak kinderen en ouders deze afzonderlijke problemen rapporteren, is te lezen in de [factsheet](#) over de eerste meting van het onderzoek. Na analysering van de gezinnen, onderscheiden we vijf groepen gezinnen.

Geweld loopt als een rode draad overal doorheen: dat komt in elk van de vijf groepen terug. Het gaat daarbij zowel om partnergeweld als om kindermishandeling. In ruim de helft van de gezinnen is sprake van een overlap: daar speelt zowel kindermishandeling als partnergeweld. Het geweld is onderverdeeld in ernstig, matig en geen geweld.

Bij **partnergeweld** is er sprake van ‘geen geweld’ als ouders over het voorgaande jaar drie of minder milde geweldsincidenten rapporteren. Bij matig partnergeweld gaat het om meer dan drie en minder dan 22 milde geweldsincidenten (zoals schelden, een duw geven, aan de haren trekken, met de deuren slaan, treiteren). We spreken van ernstig of veel partnergeweld bij één of meer ernstige incidenten (bijvoorbeeld geweld met letsel, dreigen met dood, wapengebruik) of bij meer dan 22 milde incidenten.

Bij **kindermishandeling** is er sprake van ‘geen geweld’ als er daadwerkelijk geen incident heeft plaatsgevonden. Er is sprake van matig geweld als zich het voorgaande jaar twee of minder incidenten hebben voorgedaan en van veel en/of ernstig geweld bij meer dan twee incidenten of minimaal één ernstig incident.

Trauma van ouder en/of kind is gemeten aan de hand van verschillende onderdelen van de vragenlijst, zoals PTSS, depressie of angst. We spreken van trauma als een ouder of een kind op tenminste één van deze onderdelen een klinisch trauma scoort.

Onveilige hechting: de gehechtheidsrelatie is gemeten bij ouders en bij kinderen over de beide ouders afzonderlijk.

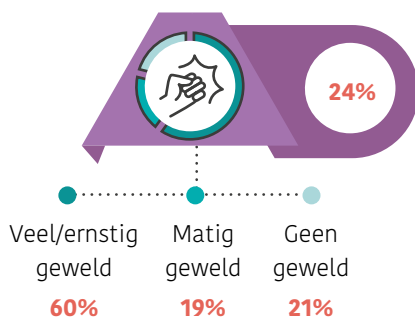
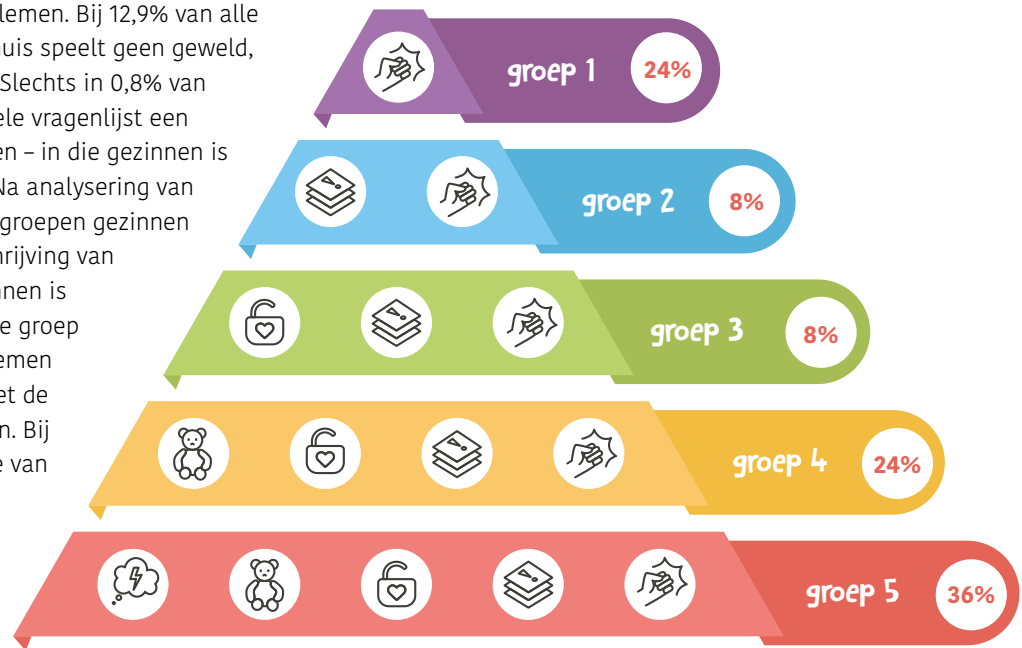
Emotionele onveiligheid van kinderen is op vier onderdelen van de vragenlijst gemeten en gaat over hoe emotioneel veilig kinderen zich gedragen tijdens conflicten tussen ouders, bijvoorbeeld kinderen die schreeuwen, slaan of schoppen (gedragsdisregulatie) of zich openlijk bemoeien met het conflict.

Cumulatie van risicofactoren: bij een problematische score op vijf of meer van zestien risicofactoren spreken we van een cumulatie. De gemeten risicofactoren zijn: de tien ACE's, armoede, werkloosheid, opvoedstress, riskant drankgebruik van respondent en van partner, probleemgedrag jongeren.

¹ De tien Adverse Childhood Experiences (ACE's) zijn: fysiek, psychisch en seksueel geweld, fysieke en psychische verwaarlozing, geweld tegen de moeder, een ouder met psychiatrische- of verslavingsproblemen, een gezinslid in de gevangenis, scheiding van de ouders.

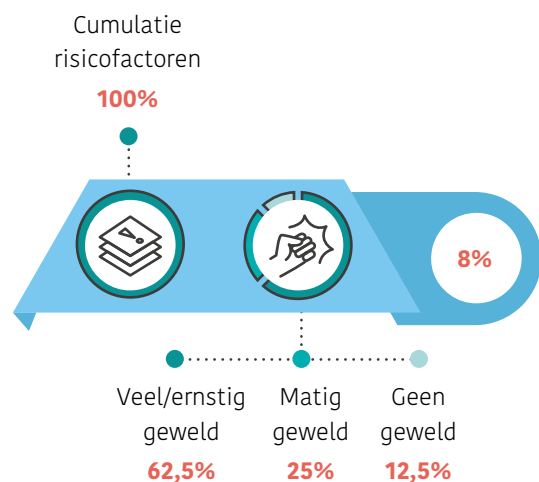
Beschrijving van de vijf groepen gezinnen

Het onderzoek maakt duidelijk dat de verschillende probleemcategorieën niet los van elkaar bekeken moeten worden. In het merendeel van de gezinnen is sprake van een opeenstapeling van problemen. Bij 12,9% van alle gezinnen gemeld bij Veilig Thuis speelt geen geweld, maar wel andere problemen. Slechts in 0,8% van alle gezinnen is op geen enkele vragenlijst een problematische score gemeten – in die gezinnen is dus echt niets aan de hand. Na analysering van alle gezinnen kunnen we vijf groepen gezinnen onderscheiden. Voor de beschrijving van de problematiek van de gezinnen is gekozen voor een piramide: de groep met de minste/lichtste problemen staat bovenin en de groep met de zwaarste problemen onderaan. Bij elke volgende groep is sprake van een probleem meer dan in de voorgaande groep. Zo maken we zichtbaar dat sprake is van een opeenstapeling van problemen.

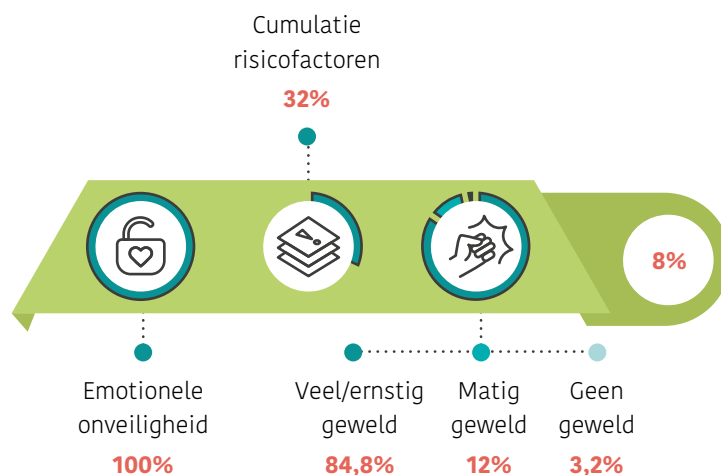
De eerste groep gaat over 24% van de bij Veilig Thuis gemelde gezinnen. In deze categorie vallen de gezinnen die geen problemen rapporteren op het gebied van trauma, hechting, emotionele onveiligheid of cumulatie van risicofactoren. In het merendeel van deze gezinnen speelt wél geweld: bij zestig procent is sprake van ernstig en/of veel geweld en bij negentien procent van matig geweld. Bovendien kunnen in deze gezinnen wel risicofactoren aanwezig zijn, maar minder dan vijf (zodoende scoren ze niet op 'cumulatie van risicofactoren'). Ook kunnen traumaproblemen, hechtingsproblemen en emotionele onveiligheid wel spelen, maar de gezinnen scoren daarop 'niet problematisch'.

De tweede groep gaat over acht procent van de gezinnen die bij Veilig Thuis zijn gemeld. In deze categorie vallen de gezinnen waarin sprake is van cumulatie van risicofactoren (maar niet van trauma, hechtingsproblemen en emotionele onveiligheid). In het merendeel van de gezinnen is sprake van geweld: bij 63% van veel en/of ernstig geweld en in 25% van matig geweld.

De derde groep betreft acht procent van de gemelde gezinnen. In al deze gezinnen is sprake van emotionele onveiligheid bij de kinderen (maar niet van trauma of hechtingsproblematiek). Van cumulatie van risicofactoren is sprake in 32% van deze gezinnen.

In bijna alle gezinnen speelt daarnaast geweld: bij 84,8% is sprake van veel en/of ernstig geweld en bij twaalf procent matig geweld. In slechts 3,2% van de gezinnen in deze categorie speelt geen geweld.

Hechting: 100%

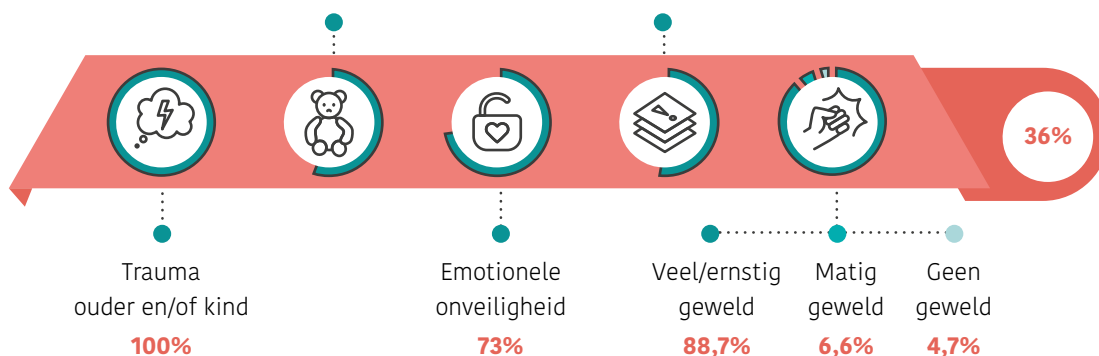
Cumulatie risicofactoren: 37%

De vierde groep betreft 24% van de gemelde gezinnen. In deze categorie hebben alle gezinnen ernstige hechtingsproblemen. Daarnaast is bij bijna de helft van deze groep gezinnen (47%) sprake van emotionele onveiligheid van de kinderen en bij 37% sprake van een cumulatie van risicofactoren. In bijna alle gezinnen in deze categorie speelt geweld: bij 82% ernstig en/of veel geweld en in 9,4% van matig geweld.

Hechting: 56%

Cumulatie risicofactoren: 53%

De vijfde groep en ernstigste categorie gezinnen betreft meer dan een derde van de gezinnen (36%) die bij Veilig Thuis zijn gemeld. In deze groep is sprake van complexe traumaklachten bij (één van de) kinderen (in 87% van de gezinnen) en/of (één van) de ouders (in 43% van de gezinnen). Bovendien vertoont deze groep de meeste overlap met de andere problemen: in 56% van de gezinnen is daarnaast sprake van hechtingsproblemen, in 73% is sprake van emotionele onveiligheid van kinderen en in 53% is ook sprake van cumulatie van risicofactoren. Ook speelt in het merendeel van deze gezinnen geweld: bij 89% is sprake van ernstig en/of veel geweld en bij 6,6% van matig geweld. In slechts 4,7% van de gezinnen speelt geen geweld.

Gebruik beleidsinstrument

Alle onderzochte problemen afzonderlijk zijn al reden genoeg om hulp in te zetten. In het overgrote deel van de gezinnen is echter sprake van een opeenstapeling van problematiek. Bij de drie onderste groepen (groen, oranje en rood – samen 68% van de gemelde gezinnen) scoort 34,5% problematisch op vier of meer van de gemeten problemen.

In de zwaarste groep (rood) is dat zelfs 74%. Ook zien we dat de gezinnen die geen geweld rapporteren in alle groepen beperkt voorkomen. Dus ook al is er geen sprake van geweld, toch spelen er andere ernstige problemen waarvoor gezinsleden hulp behoeven.

Bij dergelijke complexe problematiek als in het merendeel van de gezinnen die bij Veilig Thuis gemeld zijn, is enkelvoudige diagnostiek of hulpverlening onvoldoende.

Door de combinatie van problemen, bij verschillende gezinsleden, is de hulp ingewikkelder in kaart te brengen, te verlenen en te organiseren dan bij enkelvoudige problemen. De inzet van een multidisciplinair team is noodzakelijk om op een goede manier hulp te prioriteren en te bieden.

"Slechts in 0,8% van alle gezinnen gemeld bij Veilig Thuis is dus echt niets aan de hand."

Doordat deze beleidstool inzicht biedt in het aantal gezinnen dat te maken heeft met een scala aan problemen, kunnen gemeenten op basis hiervan een betere inschatting maken van de hulpverlening die zij moeten inkopen voor deze gezinnen. Hoeveel en welke hulp er moet worden ingekocht per groep wordt in de komende maanden in pilotgemeenten onderzocht en beschreven. Daarna kan elke gemeente een eigen berekening maken van de in te kopen hulp op basis van het aantal meldingen bij Veilig Thuis in de regio.

Met dank aan onderstaande gemeenten die meewerken aan het onderzoek:

Almelo	Goirle	Loon op Zand	Steenwijkerland
Almere	Gooise Meren	Loppersum	Tilburg
Amsterdam	Grave	Losser	Tubbergen
Appingedam	Groningen	Meerijstad	Twenterand
Beemster	Haaksbergen	Midden-Groningen	Uden
Bernheze	Haaren	Mill en Sint Hubert	Urk
Beverwijk	Haarlem	Noordoostpolder	Utrecht
Blaricum	Haarlemmermeer	Oisterwijk	Veendam
Bloemendaal	Hardenberg	Oldambt	Velsen
Boekel	Heemskerck	Oldenzaal	Vught
Borne	Heemstede	Olst-Wijhe	Waalwijk
Boxmeer	Hellendoorn	Ommen	Waterland
Boxtel	Hengelo	Oostzaan	Westerkwartier
Cuijk	Het Hogeland	Oss	Westerwolde
Dalfsen	Heusden	Pekela	Wierden
Delfzijl	Hilvarenbeek	Purmerend	Wormerland
Den Haag	Hilversum	Raalte	Zaanstad
Deventer	Hof van Twente	Rijssen-Holten	Zandvoort
Dinkelland	Huizen	Rotterdam	Zeewolde
Dongen	Kampen	's-Hertogenbosch	Zwartewaterland
Dronten	Landerd	Sint Anthonis	Zwolle
Edam-Volendam	Landsmeer	Sint-Michielsgestel	
Enschede	Laren	Stadskanaal	
Gilze en Rijen	Lelystad	Staphorst	

Wij hebben ons best gedaan de juiste gemeenten te noemen, we zijn niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden.

